

«ԵՐԱՆԻ՝ ԱՅՆ ՄԵՌԵԼՆԵՐՈՒՆ՝ ՈՐՈՆՔ ԱՅԺՄԷՆ ԻՍԿ ՆՆՋԵՑԻՆ Ի ՏԷՐ»

Յայտ. ԺԴ. 13

Նոյնիսկ երկինքի հրեշտակները կ'երգեն ու երանութիւն կը մաղթեն այն հաւատարիմ հաւատացեալներուն, որոնք հալածանքի՝ մէջ իսկ կը պահեն Յիսուսի անունը եւ յոգնութիւն չեն սեպեր կեանքի դաժան դժուարութիւնները: Ինչո՞ւ, որովհետեւ հաւատարիմ եւ գործօն հետեւողները Յիսուսի, պիտի չկորսնցնեն իրենց աշխատանքը եւ վարձքը: Ա՛յն գործերը եւ վկայութիւնները որ անոնք գործեցին իրենց Փրկչին Անունով, պիտի չկորսուին, այլ՝ պիտի հետեւին իրենց ետեւէն: Մարդ արարածը չի կրնար իր հարստութիւնը, փառքը եւ կալուածները տանիլ իր ետեւէն (գերեզմանէն անդին), իսկ համեստ հաւատացեալի մը ըրած ծառայութիւնը եւ անձնագոհութիւնը ինքնի՛ն պիտի երթան որպէս աւանդ անոր ետեւէն:

Նախապատմական դարերէ ի վեր, քնաւ չէ՛ իմացուած որ մահն ու գերեզմանը պարտուած ըլլան ոեւէ մարդ արարածի գորութեամբ: Մի միայն եղիա եւ եղիսէ մարգարէներն էին որոնք վերակենդանացուցին երկու մեռեալներ: Մահն ու գերեզմանը յաղթահարողը եղաւ միայն Յիսուս Քրիստոս իր պանծալի Յարութեամբ: Քանի՞ կռապաշտ հաւատացեալներ նահատակուած են իրենց չաստուածներուն համար: Քանի՞ կռապաշտ անձեր թողած են տուն եւ ընտանիք ու անձնագոհ ծառայութեամբ շատագոված են հաւատքը:

Հին Կտակարանին մէջ շատ քիչ քան գրուած է մեռելոց յարութեան մասին:

1. Ովսեայ ԺԴ.14 «Ջանոնք գերեզմանին ձեռքէն պիտի փրկեմ, Ջանոնք մահուանէ պիտի ազատեմ. քու ժանտախտդ ո՞ւր է,

ով մահ. Քու աւերումդ ո՞ւր է, ով գերեզման»:

2. Սաղմոս 71.20 «Նորէն զիս պիտի կենդանացնես, Ու երկրի անդունդներէն նորէն զիս պիտի հանես»:

3. Եսայի մարգարէն է որ կը գրէ «մեռելոց յարութեան» մասին, ըսելով. «Քու մեռելներդ պիտի ողջնան, Իմ մեռելներուս մարմինները յարութիւն պիտի առնեն: Արթնցէ՛ք ու ցնծութեամբ երգեցէ՛ք, ով հողի մէջ քնակողներ, քանզի քու ցօղդ խոտերու ցօղ է: Ու երկիր իր մեռելները դուրս պիտի նետէ»:

Եսայի մարգարէն առանց ոեւէ մէկուն յարութիւն տուած ըլլալու կը գրէ սոյն յայտնութիւնը: Ուստի մարգարէին ժամանակակից անձերը «յարութեան» իմաստը չէին հասկնար եւ սոյն գրութիւնները իրենց համար այլաբանական յայտնութիւններ եւ ազգայի՛ն վերածնունդ ըլլալ կը կարծէին:

Յիսուս Քրիստոսի Յարութիւնը կը մնայ գագաթնակէտային իմաստով ամենէն փառապանծ եւ ներշնչող տօնը եւ իսկութիւնը, փառապսակը Քրիստոսի կեանքին եւ կտակին:

«Յարութիւն» քառը, Յունարէն լեզուի մէջ կը նշանակէ. «քարձրացնել, կանգնեցնել եւ արթնցնել»: Առաւել ըլլալով ունի. նաեւ վերակառուցումի իմաստը: Ո՛չ թէ մահը պիտի առաջնորդէ հաւատացեալը մեռելոց յարութեան, այլ հաւատացեալին Աստուծոյ վրայ ունեցած վստահութիւնը եւ հաւատքը, իրեն պիտի շնորհեն մահէ՛ն ու գերեզմանէն ազատիլ եւ յարութիւն առնել:

Կեանքի հանդէպ մեր հայեցողութիւնը կախում ունի, թէ կը հաւատա՞նք

«մեռելոց յարութեան», թէ ոչ կեանքը կը սահմանափակեն մահով՝ որպէս «ողորբեցական տրամա»ի մը վերջին արարը: Այս վերջին պարագային, որքան ալ քաջարի, լեցուն ու քարեպաշտ կեանք մը բոլորած ըլլանք, մահը անոր վերջակէտը պիտի մնայ: Մինչդեռ Յարութեան յոյսը պատմական իրազէկ ոլորտի մը մէջ կը դնէ մեր առօրեայ կեանքը, տալով խիզախութիւն, նուիրում, անձնուրացութիւն, առանց վախճալու մահէն, քանի որ մեր կեանքը ազատագրուած է արդէն ու մեր կեանքը մահուամբ չէ՛, որ պիտի վերջանայ, այլ Յիսուս Փրկիչ մեզ մահէն ու գերեզմանէն յաւիտեանական կեանքի պիտի փոխադրէ:

Յարութիւնը կը յայտնէ ստեղծագործութեան նպատակը, գոյարանական պատճառը, թէ ինչու եկած ենք աշխարհ եւ դէպի ո՞ւր կը դիմենք:

«Յիսուս մահուամբ զմահ կոխեաց եւ Յարութեամբն Իւրով մեզ գկեանս պարգեւեաց»:

Մարդ իր ապրելու տենչը, իր կեանքի իմաստը կը ստանայ Յիսուս Քրիստոսի հրաշափառ Յարութեան լոյսէն: Ան ըսաւ. «Ես իսկ եմ Յարութիւնը եւ Կեանքը. ան որ ինծի կը հաւատայ, թէպէտ եւ մեռնի, պիտի ապրի» Յով. ԺԱ. 25-26: Հաւատացեալը պիտի ապրի՝ թէ՛ իր երկրաւոր կեանքի ընթացքին դրսեւորուած հաւատքի ապրումներով, եւ թէ իր թողած եւ յաւերժօրէն ապրող ու խօսող վկայութիւններով եւ գործերով:

«Մեր մեռելները բոլոր
Միահամուռ ոստումով
Պիտի կանգնին գերեզմանին մէջ

իրենց

Ու անհամբեր հեռո՛ւն ակնապիշ
Պիտի սպասեն վարդափայտեղ
գալուստին

Արշալոյսի մ'Արշալոյսի մը՝ որուն

(Հաւատացէ՛ք ինձ Մայրեր)

Ես ոտնաձայնը կ'առնեմ...»

Դ. Վարուժան

Յիսուս Քրիստոսի Յարութիւնը, առաջին Դարու Քրիստոնեաներուն համար համաշխարհային կեդրոնական դէպք մըն էր: Առաքեալներու հանդիպումը Յարուցեալ Քրիստոսին, թէ՛ վառվրուն էր եւ թէ անմոռանալի (Ա. Յով. Ա. 1-2): Պօղոս առաքեալ քիւրեղացուց Քրիստոնէութիւնը որպէս Յարութեան Աւետարան ու տարածեց համայն Հռոմէական կայսրութեան մէջ (Ա. Կորնթ. ԺԵ. 3-4): Քահանաներուն շինծու եւ սուտ հանրային կարծիքը փլաւ առաքեալներու նշմարիտ վկայութեան առջեւ: Առաքեալները ճառագայթեցին անպարտելի ինքնավստահութիւն: Քրիստոսի Յարութիւնը օրուան տեղեկատուութիւնն էր երուսաղէմ քաղաքի փողոցներուն մէջ: Տէր Յիսուսի մարմնական Յարութիւնը կերպարանափոխեց քաղմաթիւ կեանքեր:

Պետրոս առաքեալ փողափարեց Քրիստոսի յաղթական Յարութիւնը: Հրեայ իշխանները, որոնք խաչել տուած էին Յիսուսը, իրենց վախէն պաշտպանողականի դարձան փոխանակ յարձակողական ըլլալու: Առաքեալներ եթէ կը ջատագովէին կեղծ ու խարդախ Յարուցեալ Յիսուսը, իրենց վկայութիւնները շուտով պիտի հերքուէին քահանայապետներու ապացոյցներով: Մինչդեռ Յիսուսի Յարութեան իրական եղելութիւնը ցնցեց երուսաղէմը: Քրիստոսի ժամանակակից զանազան ազգայնամոլ շարժումներ գոյութիւն ունեցան, որոնցմէ ոչ մէկը դարձաւ համաշխարհային տիրապետող:

Աւետարանը քարոյագիտական օրէնսդրութիւն մը չէ՛: Ոչ ալ քնազանցական տեսութիւն մըն է: Աւետարանը առաջագոյն բարի ու

միսիթարական լուր մըն է: Առաքեալներու վկայութիւնը հաւատալի դարձաւ, որովհետեւ իրե՛նք ալ կը հաւատային: Բնականն ու անբնական զօրութիւններ, չկրցան ծածկել Յիսուսի Յարութեան իրողութիւնը:

«Մեր Հայաստան աշխարհը չեղաւ միայն Գողգոթայ, մեր կեանքը չեղաւ սոսկ խաչելութիւն, մեր կեանքը եղաւ գերազանցօրէն Յարութիւն»: «Կեանքը մեր ազգին եւ հայրենիքին մէջ նորոգեալ կենսայայտութեամբ եւ ստեղծագործականութեամբ կ'առաջանայ» - Գարեգին Ա. Կաթողիկոս: Եթէ կայ մէկը որ չի հաւատար մեռելոց Յարութեան ճշմարտութեան, թող երթայ Տէր Զօր, տեսնէ հաւաքական գերեզմանը, ապա երթայ Հայաստան, Արարատի լանջերուն տեսնէ նոյն ժողովուրդին Յարութիւնը եւ վերածնունդը:

Քրիստոսի Աւետարանին յեղաշրջող առաւելութիւնը այն է, որ Աստուած Որդին մարդկութեան համար մարդացաւ ու ի՛ր եկեղեցին հիմնեց հոգիի գերագոյն սիրոյ եւ եղբայրութեան վրայ: Սակայն կղերականները, նախանձի ու ատելութեան պատճառով սպաննեցին Նազովրեցի Մարգարէն: Բայց Աստուած իր հրաշագեղ զօրութեամբ Յարութիւն տուաւ իր Յիսուս Որդւոյն եւ Բարեխօս կարգեց զԱյն իր Աջին:

Վերոյիշեալ հաստատումը կարելորդ է, որովհետեւ ցոյց կու տայ Քրիստոսի վարդապետութեան ճշմարտութիւնը եւ իր խոստումին գործադրութիւնը: Հաւատացեալը չի՛ սարսափիր անծանօթէն՝ Մահէն ինչպէս ծովու անվերջ հորիզոնները չեն վախցներ յանդուգն նաւորդը: Աշխատանքը, վկայութիւնը եւ անձուրացութիւնը, հաւատացեալի մը համար վայելիք է, որովհետեւ պիտի ապացուցանէ իր հաւատին զօրութիւնը եւ իսկութիւնը: Ի

Տէր ննջող մեռելները երբ լսեն ձայնը Աստուծոյ փողին, յարութիւնը իրենց պիտի թուի որպէս արեգնաշող եւ պայծառալոյս առաւօտ մը: Յարութիւն ստացած հաւատացեալները իրենց մարմիններուն մէջ պիտի զգան իրենց Յիսուս Փրկչին վեհափառ Ներկայութիւնը շօշափելիօրէն եւ տեսանելիօրէն, որովհետեւ պիտի տեսնեն՝ զԱյն, որ պիտի ըսէ յարուցեալներուն.

«Եկէ՛ք, իմ Հօրս օրհնեալները, ժառանգեցէ՛ք աշխարհի սկիզբէն ձեզի համար պատրաստուած Արքայութիւնը, վասն զի անօթեցայ, եւ ուտելիք տուի՛ ինծի, ծարաւեցայ, եւ խմելու ջուր տուի՛ ինծի. օտար էի, եւ ձեր մէջ առի՛ք զիս, մերկ էի՝ եւ հագուեցուցի՛ք զիս, հիւանդ էի, եւ զիս տեսնելու եկա՛ք, րանտի մէջ էի, եւ մօտս եկա՛ք»: Այն ատեն յարուցեալները պիտի պատասխանեն Անոր եւ ըսեն. «Տէ՛ր, ե՞րբ տեսանք քեզ անօթի՝ ու կերակրեցի՛նք, կամ՝ ծարաւ, եւ ջուր տուի՛նք. ե՞րբ տեսանք Քեզ օտար՝ եւ մեր մէջ առի՛նք, կամ՝ մերկ՝ եւ հագուեցուցի՛նք. ե՞րբ տեսանք Քեզ հիւանդ կամ րանտի մէջ՝ ու քեզի եկա՛նք»: Թագաւորը պիտի պատասխանէ եւ ըսէ անոնց. «Ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, քանի որ իմ այս փոքրիկ եղբայրներէս մէկուն ըրի՛ք՝ Ինծի ըրած եղա՛ք» Մատթ. ԻԵ. 34-40:

Խաւարը կը փախչի, մէզը կը մեկնի, մառախուղը կը հեռանայ, աղջամուղջը կը սպառի գերեզմանի մէջ ննջողներուն, ու հեռուէն կ'երեւի մօտեցող Յարութեան Պայծառակերպ արշալոյսը բոլոր Յիսուս սիրող հաւատացեալներուն: Մահն ու գերեզմանը պիտի խոնարհին Յիսուսի երկրորդ Գալուստին: Յարութեան Այգալոյսին՝ անցեալն ու ապագան պիտի գրկախառնուին ու դառնան Յաւիտեանական Ներկան: Յարութիւնը վաւերական նախադրուոյն է Աստուծոյ Թագաւորութեան այսօր, այնքան, որքան էր երէկ եւ որքան

պիտի ըլլայ նաեւ յաւիտեան:

«Հոն՝ ուր կախաղաններն են նոնուսմ,

Ազատութիւնն է ման գալիս:

Հոն ուր մեռելներն են ննջում,

Յարութիւնն է մօտալուտ»:

— Փարամագ

Յիսուսը սիրողներ եւ Անոր հաւատացողներ առանց ընկրկելու հուրի եւ սուրի առջեւ, անտրտունջ տուին իրենց պարանոցները: Յարութիւնը իբրեւ դէպք, իբրեւ հրաշք, իբրեւ հաւատք, իբրեւ մեր կեանքին յոյսը կը դողանքէ իւրաքանչիւր հաւատացեալի սրտին մէջ: Հաւատալը՝ հաւատքն է Անհաւատալիին, ջերմօրէն ու խանդավառօրէն: Հաւատքը խթանն է մեր ապագայ խոյանգներուն եւ խարխիսը անտեսանելի, բայց զգալի յոյսին:

Եթէ Քրիստոս ձեր մէջն է, թէպէտեւ ձեր մարմինները պիտի մեռնին, սակայն Սուրբ Հոգին դարձեալ կեանք պիտի տայ ձեզի, որովհետեւ արդարացաք Յիսուսի հաւատալով:

1. Այսինքն, «եթէ Աստուծոյ հոգին ձեր մէջ կը բնակի, Աստուած, որ Յիսուս Քրիստոսը մեռելներէն յարուցանեց, իր Հոգիին միջոցաւ որ ձեր մէջ կը բնակի՝ պիտի կենդանացնէ նաեւ ձեր մահկանացու մարմինները» -- Հռոմ. Ը. 10-11:

2. «Մենք եւս ներքնապէս կը հեծենք՝ ակնդէտ սպասելով որդեգրութեան, այսինքն մեր մարմինին փրկութեան» -- Հռոմ Ը. 23:

3. «Հոգեղէն այս տունը, որ մեր մարմինն է եւ որուն մէջ կը բնակինք, պիտի քայքայուի»... Բայց երկինքի մէջ ունինք Աստուծոյ կողմէ պատրաստուած անձնազորք եւ յաւիտեանական մարմին մը՝ իբրեւ տուն.-- Բ. Կորն. Ե.1:

Հունտը ծա՛ռ ըլլալու կը ձգտի, մանուկը՝ մա՛րդ, տգէտը՝ գիտո՛ւն: Աշխարհի կեանքը անդու ջանք մըն է,

ա՛նց մը, զօրութենէն՝ դէպի արարք, անկատարութենէն դէպի կատարելութիւն, ոչ-էութենէն դէպի էութիւն, հողայնութենէ դէպի աստուածամանութիւն յարաճուն կերպով: Յիսուսի Յարուցեալ Մարմինը, ունենալով հանդերձ մահուան անարգ նշանները (գամբրուն), ցոյց տուաւ նաեւ գերբնական յատկութիւններ՝ երեւում եւ անտեսանելի դառնալ, ուտել եւ խմել եւ անճանաչելի ըլլալ, կարծես երկրային օրէնքներու սահմանումէ գերիվեր, հրաշափառ մարմին մը ունէր Յիսուս:

Յիսուսի յարուցած անձերը պարզապէս վերակենդանացած մահկանացուներ եղան, սակայն իր Յարութիւնը ոչ թէ վերակենդանացում կամ վերամարմնացում մըն էր, այլ մեռելո՛ց յարութիւն ու յաւերժական գերահրաշ Մարմին մը:

Անոր յարութիւնը թէեւ պատմական դէպք եւ իրողութիւն է, սակայն այդ եղելութեան ի՞նչպէսը մարդկային հասկացողութենէն գեր ի վեր է: Ականատեսի վկայութիւնը չունինք թէ ի՞նչպէս Յիսուսի մեռած մարմինը վերստացաւ հրաշափառ Յարուցեալ ու ոգեղէն մարմին, հետեւաբար կ'ըսենք «Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի»: Սոյն պատճառաւ Յիսուս չյայտնեց իր Յարուցեալ պայծառակերպութիւնը աշխարհի, այլ միայն իր մտերիմներուն եւ Զինքը սիրող հաւատացեալներուն:

Յարութիւնը աստուածային առատագեղ սիրոյ խորախորհուրդ արտայայտութիւնն է: Քրիստոսի Յարութիւնը կեանքի՛ն ներշնչո՛ւմն է, ապրելո՛ւ փափաքն է, ապրելու ջա՛նքն է ու ո՛չ յուսահատելու: «Յարութեան Տօնը կը մնայ գագաթնակէտային իմաստով ամենէն փառապանծ եւ ներշնչող տօնը, փառապսակը Քրիստոսի կեանքին եւ կտակին»: Յիսուսի հրաշափառ Յարութեան, Հրեայ կրօնաւորները

չհաւատացին: Ինչո՞ւ, որովհետեւ հաւատալ չուզեցին:

Յարութիւն է, երբ մենք կ'ապրինք այն հաւատքը, որ Քրիստոս սորվեցուց եւ պատուիրեց գործադրել: Յարութիւն է, երբ Քրիստոսի հանդէպ մեր ունեցած յոյսը ուժն է մեր կեանքին: Ողբերգութիւնը կեանքի մէկ երեսակը կը դրսեւորէ, իսկ Յարութիւնը՝ կեանքի ամբողջական երեսակները: Քրիստոսի Յարութիւնը գերազոյն բարձունքն է Աւետարանին եւ սկզբնաւորութիւնը առաքելական եկեղեցւոյ: Աշակերտներուն կեանքը, տեսիլքը եւ գործունէութիւնը գլխաւորապէս Քրիստոսի Յարութեան վրայ կեդրոնացաւ: Քրիստոսի եկեղեցին կը ճանչցուի ու կը հասկցուի մի միայն Յարութեան լոյսի ներթափանցումով:

Յիսուս Քրիստոսի Յարութիւնը երեւոյթ մը չէր, գաղափարական տեսութիւն մը չէր, ո՛չ ալ հոգեհմայական ցնորք, կամ երեւակայական մտաբերութիւն մը, այլ առաքելական եկեղեցւոյ անխոցելի զօրութիւնը եւ անսպառ ուժ-կորովը: Շատեր կ'ուզեն Յարութիւնը, կ'ուզեն, սակայն՝ առանց խաչի զոհաբերութեան: Քրիստոսի Յարութիւնը եթէ առանց մեռնելու վերակենդանութիւն էր, հապա ի՞նչպէս բացատրել Անոր անսպասելիօրէն տեսնուիլն ու յանկարծ խորհրդաւոր անտեսանելի դառնալը:

1. Յիսուսի Յարութիւնը ոգեկան ներկայութիւն՝ յայտնատեսութիւն մը չէր միայն:

2. Փոխակերպուած Յիսուս Քրիստոսի Յարուցեալ մարմինը, տեսականութիւնն ու շարունակութիւնն էր երկրային Յիսուսի:

3. Մարմնական այս փոխակերպումը դժուար է ըմբռնել, որովհետեւ Յարութիւնը աննախընթաց ու բացառիկ եղելութիւն մըն էր, որուն կը հաւատանք, բայց չենք ըմբռներ:

Երկոտասան առաքելները, որոնց վառ յոյսերն ու պայծառ երազները խորտակուած էին Յիսուսի խաչելութեամբն ու թաղումովը, յանկարծ նոր կեանք ստացան, արիացան «Յարուցեալ Տէրը» տեսնելով, ու սկսան աներկիւղ ֆարոգել Անոր հրաշափառ Յարութիւնը եւ նահատակուեցան:

«Աստղերուն տակ դեռ չհնչած

Այս ղօղա՛նջը,

Մարդերուն մէջ դեռ չլսուած

Այս նոր կա՛նչը,

Մարդու ձայնով կա՛նչն Աստուծոյ...»

Ժագ Ա. Յակոբեան:

Քրիստոսէ 3 հարիւր տարի առաջ եգիպտացի կը տօնէին Օսիրիսի մահն ու վերամարմնացման առասպելը, ո՛չ որպէս եղելութիւն: Աթիսի՝ Ատտիսի երկրպագուները, Քրիստոսէ 250 տարի առաջ, Հռոմ գացին որպէս Աթիսի յարութեան տեսարաններ: Եգիպտական Օսիրիսի վերակենդանութեան առասպելը հնարուած էր որպէս գարնանային պտղաբերութեան խորհուրդ եւ կախարդութիւն: Քրիստոս որպէս եգպկի ու պատմական դէմք կը յիշուի, Հռոմէական պատմութեան մէջ հակադրուելով Օսիրիսի առասպելին:

Քրիստոսի վկայ եղող մը, ճանչցած եւ զգացած ըլլալու է Ջայն յարուցեալ վիճակի մէջ: Ան պարտ է վկայ ըլլալ նաեւ Անոր Աւետարանին: Վկայող ֆարոգիչ մը հոգեփոխուելու եւ հոգեխառնուելու է Յարուցեալին ապրումին ու զոհողութեան Հոգիին հետ: Յարուցեալին աշակերտներն իսկ՝ որոնց ֆարոգած էր իր Յարութիւնը, տրամադիր չէին՝ առանց փորձերու եւ հակափորձերու՝ ընդունելու Ջայն, մինչեւ Յիսուս ի՛նքն յայտնուեցաւ անոնց: Տարակուսող Թովմաս չկրցաւ հաւատալ իր ընկեր աշակերտներուն վկայութեան ու ըսաւ անոնց.

«Եթէ Անոր ձեռքերուն վրայ

չտեսնեմ գամերուն նշանը եւ իմ մատներս գամերուն տեղը չդնեմ ու իմ ձեռքս չմխրեմ Անոր կողին մէջ՝ չեմ հաւատար» -- Յով. Ի. 25:

Ուր օր յետոյ աշակերտները դարձեալ ներսն էին, եւ Թովմաս ալ՝ անոնց հետ: Յիսուս եկաւ գոց դռներէն, կեցաւ մէջտեղը եւ ըսաւ. «Խաղաղութի՛նն ձեզի»: Ապա ըսաւ Թովմասին. «Բե՛ր քու մատներդ եւ դի՛ր այստեղ ու տե՛ս իմ ձեռքերս. եւ քե՛ր քու ձեռքդ ու մխրճե՛ իմ կողիս մէջ: Անհաւատ մի՛ ըլլար, այլ՝ հաւատացեալ»: Թովմաս պատասխան տուաւ Անոր եւ ըսաւ. «Տէ՛ր իմ եւ Աստուա՛ծ իմ»: Յիսուս ըսաւ անոր (ու նաեւ կ'ըսէ մեզի).

«Դուն Զիս տեսար եւ հաւատացիր. երանի՛ անոնց որ չեն տեսած ու կը հաւատան»:

Կորին (380-450) Հայ պատմիչ, վարդապետ, թարգմանչաց շարժման գործիչ: Մեսրոպ Մաշտոցի առաջին աշակերտներէն: Կ'ուզէ պատմագրել, կը գիշանի պատմագրել՝ դարձեալ հետեւած ու աշակերտած ըլլալու համար միակ աստուածային Վարդապետին, «անարգամեծար» Քրիստոսի: Ան, օրինակած ըլլալու համար Աստուածաշունչը, դէպքերէն ու դէմքերէն անդին տեսնելու եւ ցուցնելու համար Անտեսանելին, Յաւերժականը՝ Իրականութիւնը, որ Աղբիւրն է՝ խորութիւններու ընդերքներէն հոսող ճշմարտութիւնը՝ Աստուած: Ի՞նչն է մնայունն ու յաւերժականը եւ ի՞նչ է զգայունն ու անցողիկը, ո՞վ կը ճշդէ, ո՞վ կ'որոշէ այս բոլորը, եթէ ոչ ամենագոր Արարիչ Աստուած: Ճշմարիտ Քրիստոնեայի մը ամենագեղեցիկ, ամենահզօր եւ յաւերժական միայն ընելիքը՝ ինքնագոհողութեան զգացումն է:

Մարդոց յիշողութեան մէջ կը յաւերժանան միայն արիւնով գրուած ճշմարտութիւնները:

Աղօթքը կը ծնանի հերոսներ, կը

կերտէ ազատարարներ եւ կը դարբնէ նուիրեալներ, կը պարգեւէ յաւերժացողներ: Աստուծոյ Թագաւորութեան մէջ, յետ Յարութեան, տարեդարձները պիտի փոխուին դարադարձներու, հազարամեակներու եւ յաւերժութեան: Հարիւրաւոր խաչքարեր դէպի երկինք կը նային ու յաւերժութեան ակունքէն, ապրողներու յաւերժութեան գրոյց կու տան: «Ո՛վ Յարուցեալ Յիսուս՝ Քեզմով անցեալը կը դադրի անցած ըլլալէ: Քեզմով ներկան կը դադրի անցաւոր ըլլալէ: Քեզմով յաւերժութեան մրմունջը կը դառնայ Քայլերգ...»:

Առաքեալներու կեանքը համակեղաւ զրկանք ու տառապանք, նուիրում, պայքար ու նահատակութիւն որպէս զի չկորնչի յաւերժութեան Լոյսը՝ Յիսուս Քրիստոս:

Հաւատքը կեանքի յաւերժութեան վահանն է:

Յիսուս Քրիստոս մեր կեանքին Լոյսն է, իմաստը մեր գոյութեան, Աղբիւրը մեր գոյութեան եւ Դաղտնիքը մեր յաւերժութեան: Այժմու Քրիստոնեաներու պարտականութիւնը մարմնական կաւիւն մէջ զգալ է աստուածային ներգործութիւնը: Մեր անզուգական եւ սրբազան առաքեալներու եւ պապերու յիշատակը յաւերժացնելու համար ընթանալու ենք Յիսուս Քրիստոսի լուսաշող հետքերէն ու մեր անձնուրաց պապերու շաւիղէն, փոխանցելու համար մեր յաջորդներուն, անոնցմէ ժառանգուած աւանդը աւելի զօրացած վիճակի մէջ:

Հաւատքի կեանքը արժեւորող եւ յաւերժացնող գոյութիւնը կու գայ վերէն՝ մեր երկնաւոր Հօրմէն: Տիեզերքի Արարիչը, մարդուն մէջ դրած է յաւիտենականութեան իղձը, մարդ արարածը կը տեսչայ մշտական կեանքին, կ'ուզէ ապրիլ յաւերժօրէն: Այս ըղձանքը ինքնին, գրաւականն է յաւիտենութեան: Դարձի եկող Քրիստոնեայ մը, այլեւս. «Զի

նայիր տեսանելի բաներուն, այլ՝ անտեսանելիներուն, որովհետեւ տեսանելիները ժամանակաւոր են, իսկ անտեսանելիները՝ յաւիտենական»։ Բ. Կորնթ. Դ. 18:

Գիտութիւնը չունի մէկ հատ իսկ յաւիտենական օրէնք: Գիտութիւնը հիմնուած է յարաբերական օրէնքներու վրայ: Սանդիմէքրին, Կռամին եւ Երկվայրկեանին, այսինքն միջոցին, կշիռֆին եւ ժամանակին վրայ:

«Յաւիտենականութիւն է, ուր չկայ տարիներու համարանք. կայ սկիզբ բայց ոչ վախճան, ուր չկայ տարիք եւ ոչ կնճիռ. բայց կայ ուրախութիւն եւ կայ Երջանկութիւն»: Շնորհիւ Յիսուսի մէկ նայուածքին, որ վայրկեանը յաւիտենականութիւն դարձուց: Երբ Յարուցեալը խօսեցաւ, բոլոր ունկնդիր աշակերտները յափշտակուեցան: Անոր մեղանուշ ձայնն ու յարուցեալ մարմնին հրապոյրն ու շնորհը, յափշտակած էր յուսահատութեան եւ շփոթութեան մէջ ընկղմած աշակերտները:

Յիսուսի Աւետարանը գրող հոգիներն ու աստուածայայտ աւետարանագիրներ, միանգամ ընդմիշտ ներգրաւուած են, Ինքզինքն բացայայտող Յարուցեալի հոգեկան ներկայութեամբ, ու իրենց ապրուած աստուածփորձառութիւնը աւանդած են հետագայ ժողովուրդներուն: Աւետարանին կարգ մը հատուածները, աւելի վսեմ տեսիլներու, աւելի բարձր յափշտակութիւններու, աւելի երկնասլաց խոյանքներու եւ խոր փորձառութիւններու արդիւնք են: Յարուցեալին Հոգեկան ներկայութիւնը կ'անհետացնէ ենթական զգացողական աշխարհի զգաստութենէն դէպի երկնային զգացողութիւն:

Ս. Մեսրոպ, Գողթնեաց գաւառին մէջ, որ իր գործունէութեան առաջին դաշտն էր եղած, իր իսկ խղճին մէջ զգացած էր օտարալեզու պաշտամունքէն

եւ ֆարոգութենէն առանց իրեն սրտին մէջ հոգեւոր նորոգումի կայծ մը ընդունելու՝ անմխիթար մեկնող ժողովուրդին կսկծանքը: Առանց իմաստաւորելու հաւատքը՝ կրօնքը մեռած ուժ մը, ու եկեղեցին անիմաստ պերճանք մը պիտի մնային: Այս էր անտարակոյս Մեսրոպի համոզումը:

Յիսուսի առաքելներուն մեծագոյն վկայութիւնն ու ֆարոգութիւնը, իրենց Փրկչին մեռելներէն Յարութիւն առնելն էր: Լսե՛նք Պօղոս առաքելին պերճախօս վկայութիւնը, որ կ'ըսէ յաւերժութեան.

«Եթէ չկայ մեռելներու յարութիւն՝ ուրեմն Քրիստոս յարութիւն առաջ չէ: Իսկ եթէ Քրիստոս յարութիւն առած չէ, ի զուր է մեր ֆարոգութիւնը, ի զուր է նաեւ ձեր հաւատքը: Եւ Աստուծոյ սուտ վկանները եղած կ'ըլլանք, քանի որ Աստուծոյ համար վկայեցինք թէ յարութիւն տուաւ Քրիստոսի. արդարեւ, յարութիւն չէր տար անոր՝ եթէ յարութիւն չառնէին մեռելները: Իսկ եթէ մեռելները յարութիւն չեն առնել, ուրեմն Քրիստոս ալ յարութիւն առած չէ: Իսկ արդ, անոնք որ ննջեցին ի Քրիստոս, կորստեա՞ն մատնուեցան արդեօք: Եթէ միայն այս կեանքին համար յոյս դրած ենք Քրիստոսի վրայ՝ ողորմելի ենք քան բոլոր մարդիկ»:

«Բայց արդ, մեռելներէն յարութիւն առած է Քրիստոս՝ ննջեցեալներու առաջին պտուղը: Քանի որ մէկ մարդով մահ եղաւ, մէկ մարդով ալ՝ մեռելներու յարութիւն»։ Ա. Կորն. ԺԵ. 13-22:

Քրիստոսի առաքելութեան մէջ քնորոշիչ է Անոր ուժ-կորովը, իր հակառակորդներու քննադատութիւնները եւ աշակերտներուն Զինք ըմբռնելու դանդաղամտութիւնը: Ուժ մըն էր Պօղոս առաքելը իր գրիչով, ուժականութիւն մըն էր սակայն իր հաւատով եւ անձնաւորութեամբ: Ամենէն ուժգնագոյն-

ցիկ զօրութեան աղբիւր, մարդ արարածին հաւատալ կարենալու կա՛մքն է: Անտեսանելի եւ աննիւթական իրողութիւններու հաւատքը չէ կորսուած դրամատիրական եւ նիւթապաշտ ներկայ ֆաղափարութեան մէջ, ու ո՛չ ալ պայմարը վերջացած, այլ կը շարունակուի այսօր եւս եւ առաւել ուժգնութեամբ: Բարձրաբերձ լեռներն ու անդնդախոր ձորերը երբեք չեն կրնար կասեցնել հաւատքի արշաւը դէպի հոգեւորական Յարութեան:

Դաժան ու անբարոյ ուժեր կը պատրաստուին վերստին արեան մէջ խեղդելու ազատատենչ մարդկութիւնը: Աշխարհի մեծերն ու հարուստները, կ'ուզեն իրե՛նք ըլլալ տիրապետող ու մեծ: Անոնք կը պատրաստուին վերստին երկիրը վերածել անեզր սպանդանոցի: Սակայն հոգեկան եւ բարոյական որոշումներ կան, որոնք ի յայտ կը բերեն մարդուս ներքին դատումն ու գութը, եւ կը փոխեն ենթակային ընդհանուր ուղղութիւնը: Այսպիսի փոփոխութիւն մըն էր որ տեղի ունեցաւ Ջակֆէոս մաքսապետին սրտին մէջ: Այսպիսի մտածումն ու կամենալը կը կոչուի ապաշխարութիւն եւ «ինքզինքին գալ»:

Ամէն մարդու մէջ աստուածադիր ուժի մասնիկ մը կայ: Զինք կը զգուշացնէ եւ բարիին կ'առաջնորդէ: Ան «խորհրդաւոր» եւ Յիսուսի Յարութենէն արտաբխող գերբնական ուժն է, որով մարդ կը հաղորդուի անջրպետին հետ եւ ուսկից կը ստանայ թելադրանքներ՝ ներշնչումներ: Եթէ ջուրի, կրակի, ելեկտրականութեան եւ ֆարիւղի ուժի աղբիւրները չգործածուէին մարդու կողմէ, կրնա՞ք երեւակայել թէ ի՞նչ պիտի ըլլար իր ապրելակերպը:

1. Ի՞նչ պիտի ըլլար հաւատացեալի մը կեանքը եթէ Հոգեւոր Ուժին Ակնադրիւրը, եւ Մեռելոց Յարութիւնը չխոստացուէր, ու Աստուծոյ Թագաւորութեան երկրի

վրայ Գալը չյայտնուէր եւ չարին վերջնական պարտութիւնը չ'ըլլար:

2. Ա՛յս է ներկայ աշխարհի ալլասերած եւ անհաւատութեան վիճակին պատճառը:

Մեռելոց Յարութեան հաւատալուն յաղթանակները:

Ուիլիամ Պէլճի ներքողեց ու հռչակեց թէ երեւակայութիւնն ու խորհրդարանութիւնը անելի՛ գերակայ են քան 18րդ դարու նիւթապաշտական քանապաշտութիւնն ու արուեստականութիւնը (artificiality):

Ուիլիամ Քէյրի, 1761-1834 պարզ հնակարկատ մըն էր, ու ինքնագարգացումով սորվեցաւ լատիներէն, յունարէն, եբրայերէն եւ ֆրանսերէն: Շատ անձուկ վիճակի մէջ հինգ տարուայ ընթացքին Նոր Կտակարանը թարգմանեց Պենկալի լեզուին, ու սկսաւ Պենկալի լեզուով ֆարոգել ժողովուրդին:

1. 1809ին թարգմանեց ու հրատարակեց ամբողջ Աստուածաշունչը Պենկալի լեզուին:

2. Աստուածաշունչի կարգ մը մասերը անթարգմանեց անելի քան 26 լեզուներու:

3. Այս հնակարկատը Ուիլիամ Քէյրին, դարձաւ Կալկաթայի Համալսարանի Արեւելեան լեզուներու փրոֆեսոր:

4. Ուիլիամ Քէյրի ներշնչեց մօտ երկու հարիւր պատուելիներ, որոնք 1795ին հիմնեցին Լոնտոնի Աւետարանչական ընկերակցութիւնը անտարանելու համար ոչ-Քրիստոնեայ ազգերը:

5. 1804ին Լոնտոնի Աւետարանական ընկերութեան հետեւանքով, հիմնուեցաւ Աստուածաշունչի ընկերութիւնը՝ British and Foreign Bible Society-ն:

Վերոյիշեալ բոլոր դէպքերը իրողութիւնները արդիւններն են մարդկային հոգեկան ներշնչումին, ներքին թելադրութիւններուն է վեհ գաղափարներուն որոնք կու գան աստուծային

յայտնութեամբ: Աստուածային յայտնութիւնը, նման արեւի շողերուն, հեռասփռուած է համայն տիեզերքին մէջ: Աստուծոյ հեռասփռուած յայտնութիւնները (շողերը) կը ստացունին միայն կեանքի եւ անում ունեցող էակներէ եւ բուսականութիւններէ: Օրինակ, արեւին շողերը (ճառագայթներ) չեն փոխակերպեր ժայռերը, հողը եւ քարերը, սակայն կ'անեցնեն բոյսերը, ծաղիկները, պտուղները, անասունները եւ մարդկութիւնը:

Ասոնց բոլորին մէջ, աստուածային յայտնութիւնը ստացող եւ իր Արարիչին նմանութեան ազդեցութեան ենթարկուողը՝ մարդ արարածն է: Կարգ մը մարդոց համար, կեանքը իրերու, դէպքերու եւ երեւոյթներու շարունակութիւն մըն է լոկ, եւ իրենք՝ զոհը այդ յորձանուտին, որովհետեւ չունին նպատակ, տեսիլք ու կամք: Այսպիսիներու համար կեանքը պատահականութեանց եւ դիպուածներու հոլովոյթ մըն է:

Մարդ արարած իր ազատ կամքով կ'ընտրէ փոխարկուիլ իրմէ աւելի վատ անասունի, կամ հաւատարմով ու սիրելով իր Արարիչը, կը դառնայ աստուածակերպար: Անասունի փոխակերպուիլը, դէպի զառիվար ճամբայ է, իսկ աստուածաման ըլլալը, մագլցիլ է միացեալ ուժով եւ բարձրանալ Պայծառակերպութեան լեռը:

Առաջին փրկստոյններու մէջ բարոյական գերադաս ուժ մը արտայայտուեցաւ, աստուածային գերիմաստ կեանք մը եւ նկարագիր մը ի յայտ եկաւ: Ի՞նչ ուժն էր, որ ուրացող Պետրոսը քաջակորով քարոզիչի փոխակերպեց, Թովմաս անհաւատը, Հնդկաստանի աւետարանիչի, եւ Յիսուսի եկեղեցին հալածող Պօղոս, եղաւ Քրիստոսի եկեղեցւոյն մեծագոյն ախոյեանը: Վերոյիշեալ երեք փոխակերպուող անձերը իրենց մարմնական

աչիւղ տեսա՛ն Յարուցեալ Յիսուսը եւ խօսեցան Անոր հետ:

Այս յօդուածին վերնագիրը չ'ըսեր. «Երանի Այն Մեռելներուն՝ Որոնք Ննջեցին», այլ՝ կ'ըսէ. «Որոնք Ննջեցին Ի Տէ՛Ր»:

Ինչո՞ւ:

Նախ յարութիւն պիտի առնեն բոլոր անոնք, որոնք հաւատացին ու սիրեցին իրենց Տէր Յիսուս Փրկիչը, եւ հաւատարիմ մնացին իրենց կեանքին բոլոր տեւողութեան ու նահատակուեցան: Այս անհամար մարտիրոսներուն հետ միասին յարութիւն պիտի առնեն բոլոր հաւատացեալները եւ զԱստուած սիրողները: Կենաց Գրքին մէջ գրուած եւ «Ի Տէր» ննջող բոլոր անձնուրաց ժողովուրդները պիտի լսեն Աստուծոյ փողին Զայնը եւ պիտի արթննան իրենց մահափունէն: Քրիստոնեայ հաւատացեալները ուրիշներէ առաջ յարութիւն պիտի առնեն ականատես ըլլալու Խաչեցեալ եւ Յարուցեալ Յիսուսի համաշխարհային յաղթանակին:

Բոլոր անոնք, որոնք անարգուեցան, չարչարուեցան, մորթագերծ եղան, եւ հալածուեցան «Ի Տէր Յիսուս», պիտի կորստին ու անյայտանան աշխարհէ:

Աստուծոյ արդար եւ վերջին դատաստանէն յետոյ, Աստուած սիրողները եւ Անոր Որդւոյն հաւատացող հաւատարիմները պիտի ժառանգեն երկիրը ու աշխատին վերականգնելու եւ դրախտի վերածելու Աստուծոյ ստեղծած երկրագունդը: Այս լուսաւոր լոյսին, ստոյգ վերականգնումին եւ յաւերժօրէն ուրախանալի վարձատրութեան համար, համայն աշխարհի Քրիստոնեաներ կ'աղօթեն ըսելով.

«Եկեսցէ արքայութիւն քո.

Եղիցին կամք քո որպէս յերկինս եւ յերկրի»:

ԱԼ ՊԷՌՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ